

استادانه

محتوای خوب از ما، نهره خوب برای شما

خلاصه کتاب درس نامه تاریخ ساز تالیف تیم تدوین

دوست عزیزم، خریدار محترم و خواننده گرامی

از اینکه این فایل رو خریداری کردی و داری ازش استفاده میکنی متشکرم، اما اگه بدون اینکه فایل رو خریداری کنی داری ازش استفاده میکنی اینو بدون که استادانه برای این فایل خیلی زحمت کشیده و اونو به صورت اختصاصی تولید کرده نه مثل خیلی از سایتها از دیگران کپی کنه برای همین اصلا راضی نیست ازش استفاده کنی!

اگه دوست داری ازش استفاده کنی همین الان به سایت استادانه به آدرس زیر برو و مبلغش رو پرداخت کن و با خیال راحت ازش استفاده کن، کافیه اسم فایل رو داخل سایت سرچ کنی و اونو بخری

www.OSTADANEH.com

توجه توجه

فهرست مطالب

- درس اول: سیره سیاسی - اجتماعی پیامبر اسلام..... ۲
- درس دوم: سیره اجتماعی امام علی(ع) پیش از خلافت..... ۸
- درس سوم: سیره امیرالمؤمنین (ع) در دوران خلافت..... ۱۳
- درس چهارم: زندگانی و سیره فاطمه زهرا (س)..... ۱۹
- درس پنجم: سیره امام حسن مجتبی(ع)..... ۲۵
- درس ششم: سیره امام حسین(ع) و قیام عاشورا..... ۳۵
- درس هفتم: سیره امام زینالعابدین و نقش ایشان در رویش دوباره اسلام..... ۴۴
- درس هشتم: دوران سازندگی فکری و تشکیلاتی امام باقر(ع)..... ۵۱
- درس نهم: شخصیت امام صادق و تلاش ایشان در شکوفایی فرهنگ و معارف شیعه..... ۵۶
- درس دهم: امام موسی کاظم و تأثیر ایشان در جامعه اسلامی و شیعه..... ۶۲
- درس یازدهم: حیات سیاسی و اجتماعی امام رضا..... ۶۷
- درس دوازدهم: شرایط اجتماعی و فرهنگی و سیاسی دوران امام جواد و امام هادی و امام حسن عسکری..... ۷۵
- درس سیزدهم: حضرت مهدی(عج) و انتظار ظهور..... ۸۰

درس اول: سیره سیاسی - اجتماعی پیامبر اسلام

مقدمه

کار اصلی پیامبر اسلام (ص)، دعوت به حق و جهاد در این مسیر بود که از مکه آغاز شد. او با شجاعت و استقامت در برابر ظلم و تاریکی زمانه، هرگز دچار سستی و ترس نشد. پیامبر (ص) در دوران ۱۳ ساله حضور در مکه و ۱۰ سال حکومت در مدینه، با مشکلات و تهدیدهای زیادی مواجه بود که موجب نگرانی مردم می‌شد. با این حال، او با قدرت و تدبیر، جامعه اسلامی را پایه‌گذاری کرد و به اوج عزت و قدرت رساند، تا جایی که این جامعه در سال‌های بعد به یک قدرت جهانی تبدیل شد.

بعثت خاتم، آغاز بیداری

بعثت پیامبر اسلام (ص) و آغاز تغییرات بنیادی در جهان

هدف بعثت: بعثت پیامبر اسلام (ص) برای هدایت بشر به سوی کمال اخلاقی و رشد معنوی طراحی شد. هدف اصلی، تکمیل فضایل اخلاقی در جامعه انسانی بود. خداوند تنها انسانی را به پیامبری برمی‌گزیند که خود در اخلاق و کمالات انسانی سرآمد باشد. شخصیت پیامبر (ص) از همان ابتدا به گونه‌ای شکل گرفت که آمادگی دریافت وحی الهی را داشته باشد.

ویژگی‌های پیامبر پیش از بعثت: پیامبر (ص) در جوانی به تجارت مشغول بود و در این حرفه، به صداقت و امانت‌داری شهرت یافت. درآمدهای خود را صرف کمک به فقرا و مستمندان می‌کرد که نشان‌دهنده روحیه بخشندگی و نوع‌دوستی او بود. در سال‌های منتهی به بعثت، پیامبر (ص) اوقاتی را در خلوت کوه نور سپری می‌کرد. او به آسمان، ستارگان، زمین، و مخلوقات خداوند می‌اندیشید و نشانه‌های الهی را در جهان مشاهده می‌کرد. این تأملات معنوی، او را متواضع‌تر و آماده‌تر برای پذیرش وحی ساخت.

آغاز بعثت: در ۴۰ سالگی، پیامبر (ص) به اوج کمال معنوی و روحی رسید. در این زمان، جبرئیل امین بر او نازل شد و با آیه «اقرأ» او را به خواندن و آموختن دعوت کرد. این لحظه تاریخی، نقطه شروع بعثت و آغاز یک تحول بزرگ در تاریخ بشر بود.

جهاد پیامبر (ص) پس از بعثت: از نخستین لحظات بعثت، پیامبر (ص) وارد جهادی سخت و چندجانبه شد. او ۲۳ سال در برابر جهل، بی‌عدالتی، و ظلم جاهلیت ایستادگی کرد. این جهاد شامل دو بخش بود: مبارزه با نفس و اصلاح درونی، و مبارزه با ظلم و نادانی در جامعه. پیامبر (ص) در جامعه‌ای فعالیت می‌کرد که امیرالمؤمنین (ع) آن را فضایی آکنده از شهوترانی، ظلم، و بی‌عدالتی توصیف کرده است.

ایجاد تمدن اسلامی: پیامبر (ص) با دعوت مردم به توحید و ارزش‌های الهی، دل‌های آماده را جذب و تربیت کرد. او توانست جامعه‌ای بر اساس ایمان و اخلاق بنا کند. این تمدن نوظهور در برابر سختی‌ها و فشارهای جاهلیت مقاومت کرد و پس از ۱۳ سال، در مدینه به عنوان یک جامعه اسلامی مستحکم پایه‌گذاری شد که بنیان آن بر عدالت، اخلاق، و توحید استوار بود.

مهاجرت به مدینه

پس از ۱۳ سال تحمل سختی در مکه، پیامبر (ص) به همراه جمعی از مسلمانان به یثرب (مدینه) هجرت کرد. ایشان ابتدا وارد روستای قُبا شد و ۱۵ روز در آنجا اقامت کرد. ورود پیامبر (ص) شور و شوق زیادی در میان مردم مدینه ایجاد کرد؛ عده‌ای برای زیارت ایشان به قُبا می‌رفتند و دیگران منتظر استقبال در مدینه بودند.

تأثیر حضور پیامبر (ص) در مدینه

با ورود پیامبر (ص)، تغییری عمیق در دل‌ها و افکار مردم مدینه ایجاد شد. وابستگی‌های قومی و قبیله‌ای و تعصبات جاهلی با دیدن پیامبر (ص) از بین رفت. موج این تحول از مدینه به اطراف آن گسترش یافت و حتی مکه را نیز دربر گرفت. این تحول منجر به تسخیر دل‌های مردم توسط ارزش‌های اخلاقی و معنوی اسلام شد.

انتخاب خانه ابویوب انصاری

زمانی که شتر پیامبر (ص) وارد مدینه شد، بزرگان شهر از ایشان دعوت کردند تا در خانه‌هایشان اقامت کند. اما شتر در فقیرنشین‌ترین محله مدینه، مقابل خانه ابویوب انصاری، یکی از مستضعفان، ایستاد. پیامبر (ص) این دعوت را پذیرفت و با این اقدام نشان داد که به قدرت، ثروت، یا جایگاه قبیله‌ای وابسته نیست و از همان ابتدا از مستضعفان حمایت خواهد کرد.

تأسیس مسجد

در کنار خانه ابویوب انصاری، زمینی متعلق به دو یتیم وجود داشت که پیامبر (ص) با هزینه شخصی آن را خریداری کرد تا مسجدی برای عبادت، اجتماعات مردمی، و مدیریت جامعه اسلامی بنا کند. خود پیامبر (ص) در ساخت مسجد شرکت کرد و با کار سخت، انگیزه همراهانش را برای همکاری بیشتر کرد. این مسجد به مرکز سیاسی، عبادی، و اجتماعی جامعه اسلامی تبدیل شد.

اقدامات پیامبر (ص) پس از ورود به مدینه

- پیامبر (ص) از همان ابتدا برای گسترش نور معنویت، تعلیم و تربیت، و هدایت مردم کار را آغاز کرد.
  - هیچ لحظه‌ای را هدر نداد و همه توان خود را برای بنای جامعه‌ای بر اساس مساوات، برادری، عدالت، و مردم‌سالاری به کار گرفت.
  - تعلیمات پیامبر (ص) مفهیمی مانند برابری و عدالت را به ارزش‌هایی جاودانه تبدیل کرد که بعدها در طول تاریخ تقدس یافتند.
- هجرت پیامبر (ص) به مدینه نقطه عطفی در تاریخ اسلام بود که نه تنها به تثبیت نظام اسلامی منجر شد، بلکه الگویی پایدار از رهبری و ساختار اجتماعی ارائه داد.

تشکیل نظام اسلامی

پیامبر اسلام (ص)، پس از هجرت از مکه به مدینه و نجات از مشکلاتی که در مکه داشت، اقداماتی بنیادین برای تأسیس جامعه اسلامی و تشکیل حکومت اسلامی انجام داد. این اقدامات شامل:

۱. **تشکیل نظام اسلامی:** پس از هجرت، پیامبر (ص) به بنای جامعه اسلامی پرداخت که به معنای ایجاد پیوندی مستحکم میان دین و سیاست بود. او علاوه بر پیوند دین و سیاست، به ساماندهی سپاه اسلام و تنظیم امور اجتماعی و اقتصادی جامعه اسلامی پرداخت.

۲. **حکومت اسلامی:** پیامبر (ص) با تشکیل حکومت اسلامی در مدینه، به اداره امور سیاسی و اجتماعی مسلمانان پرداخت. او با ایجاد قوانین و مقررات اسلامی، به دنبال ایجاد عدالت اجتماعی، اقتصادی و سیاسی بود و نظام حکومتی مدینه را به گونه‌ای شکل داد که الگویی برای تمام زمان‌ها و جوامع باشد.
۳. **تربیت فردی و اجتماعی:** پیامبر اکرم (ص) علاوه بر تأسیس حکومت، به تربیت فردی و اجتماعی مردم نیز توجه داشت. او در کنار آموزش قوانین دینی، علم، دانش و حکمت را نیز به مردم می‌آموخت. هدف او از این تعلیمات، آگاه کردن افراد از حقیقت‌های عالم و هدایت آن‌ها به سوی زندگی صحیح و اصولی بود.
۴. **پیشبرد مبارزات اجتماعی و سیاسی:** در دوران حکومت پیامبر (ص) در مدینه، او به مبارزه با محیط‌های ظالمانه و طاغوتی آن زمان پرداخت. جامعه‌ای که در آن زمان تحت سلطه ظلم و فساد سیاسی، اقتصادی و اجتماعی بود. پیامبر با تشکیل یک حکومت اسلامی، علاوه بر هدایت معنوی، به مقابله با فساد و ظلم پرداخت و اصلاحات اساسی در جامعه ایجاد کرد.
۵. **تقسیم دوران رسالت:** دوران رسالت پیامبر (ص) را می‌توان به دو فصل تقسیم کرد: نخستین فصل مربوط به دوران سیزده ساله حضور ایشان در مکه است که در آن به ترویج دین و دعوت به اسلام پرداخت. فصل دوم، دوره‌ای است که پیامبر (ص) پس از هجرت به مدینه و تشکیل حکومت اسلامی، به اداره امور مسلمانان و برقراری عدالت اجتماعی و دینی در جامعه پرداخته و تحولات عظیمی در تاریخ بشری رقم زد.

این اقدامات پیامبر (ص) در حقیقت نشان‌دهنده پیوند عمیق دین و سیاست در اسلام است و اثبات می‌کند که دین اسلام همه جوانب فردی و اجتماعی زندگی انسان‌ها را هدایت می‌کند.

ویژگیهای نظام اسلامی

نظام اسلامی ویژگی‌هایی دارد که مسلمانان می‌توانند با توجه به آن‌ها، دیگر انسان‌ها و نظام‌های جهان را قضاوت کنند. این ویژگی‌ها شامل اصول و ویژگی‌های بنیادینی هستند که در نظام حکومتی اسلام مطرح شده‌اند. از میان این ویژگی‌ها، هفت مورد از همه مهم‌تر و برجسته‌تر است که در ادامه آورده شده است:

در نظام نبوی، ویژگی‌هایی برجسته و مهم وجود دارند که نشان‌دهنده اصول و ارزش‌های بنیادین این نظام هستند. این ویژگی‌ها عبارتند از:

۱. **ایمان و معنویت:** در نظام نبوی، ایمان و معنویت به‌عنوان عامل اصلی حرکت و پیشرفت جامعه شناخته می‌شوند. این ویژگی از دل و فکر مردم جوشیده و باعث حرکت صحیح آنان در راستای اهداف الهی می‌شود. حرکت از مکه آغاز و در مدینه با پرچم پیامبر (ص) به‌طور کامل شکل گرفت.
۲. **قسط و عدل:** در این نظام، عدالت و قسط، اساس کار قرار دارد. هدف این است که حق هر فرد به او برسد، بدون هیچ‌گونه ملاحظه‌ای. در نظام نبوی، عدالت، مهم‌ترین اصل در اداره امور است.

۳. **علم و آگاهی:** نظام نبوی بر پایه علم و آگاهی استوار است. در این نظام هیچ فردی به صورت کورکورانه به مسیری هدایت نمی‌شود، بلکه با بیدار کردن آگاهی و قدرت تشخیص، افراد از بی‌تفاوتی خارج می‌شوند و به نیرویی تأثیرگذار تبدیل می‌شوند.

۴. **صفا و برادری:** در نظام نبوی، برادری، همدلی و صفا در روابط اجتماعی اهمیت ویژه‌ای دارد. این نظام با درگیری‌های ناشی از خرافات، منافع شخصی و سودطلبی مبارزه می‌کند و بر انسجام اجتماعی تأکید دارد.

۵. **اصلاح اخلاقی و رفتاری:** نظام نبوی به تزکیه و اصلاح اخلاقی انسان‌ها توجه ویژه‌ای دارد. هدف این است که افراد را از مفسد اخلاقی پاک کرده و انسان‌هایی با اخلاق و درستکار پرورش دهد.

۶. **اقتدار و عزت:** نظام نبوی با اقتدار و عزت عمل می‌کند. این نظام تصمیم‌گیر است، از اصول خود دفاع می‌کند و برای پیشرفت تلاش می‌کند. در این نظام هیچ‌گاه وابستگی و ضعف وجود ندارد و دست نیاز به سوی دیگران دراز نمی‌شود.

۷. **کار و حرکت و پیشرفت دائمی:** در نظام نبوی، حرکت، کار و پیشرفت مستمر است. در این نظام هیچ‌گونه توقفی وجود ندارد و کار نه تنها خسته‌کننده بلکه لذت‌بخش و شادی‌آور است. افراد در این نظام به دنبال پیشرفت و رشد دائمی هستند.

این ویژگی‌ها پایه‌های اصلی نظام نبوی هستند که در تمامی جنبه‌های فردی، اجتماعی و حکومتی این نظام اثرگذار و مؤثر بوده‌اند.

هدف از تشکیل نظام اسلامی

هدف پیامبر اسلام (ص) از تشکیل نظام اسلامی، اصلاح پایه‌های اعتقادی انسان‌ها و هدایت آنان به سوی حقیقت و سعادت بود. او می‌خواست پیام آزادی، بیداری، و خوشبختی را به تمام دل‌ها برساند. برای رسیدن به این هدف، پیامبر (ص) به مدینه هجرت کرد و نظامی را بر پایه‌های محکم اعتقادی و اندیشه‌های صحیح بنیان‌گذاری کرد. این اندیشه‌ها شامل معارف الهی از جمله توحید، عزت و کرامت انسان و دیگر تعالیم دینی بودند که پیامبر در مکه به مردم می‌آموخت و در مدینه آنها را به تفصیل تعلیم می‌داد.

یکی از نکات مهم در نظام اسلامی این است که این نظام وابسته به شخص پیامبر (ص) نیست و برای تداوم آن، به انسان‌های تربیت‌شده و باایمان نیاز است. این افراد باید مدیران و مدبرانی باشند که شایستگی و صلاحیت خدمت به نظام اسلامی و مردم را داشته باشند. پیامبر (ص) در مکه، صحابه‌ای با ویژگی‌های شجاعت، گذشت، قوت و معرفت تربیت کرده بود. پس از هجرت به مدینه نیز از همان ابتدا به تربیت مدیران شایسته همت گماشت و به‌طور مستمر تعداد این افراد را افزایش داد. این افراد، پس از تربیت، در پایه‌گذاری و استمرار نظام اسلامی نقش مؤثری داشتند.

دستاوردهای رهبری هوشمندانه پیامبر اسلام (ص) در مدینه

تدبیر، هوشیاری و محاسبه دقیق از اصول مهم در طراحی نظام اسلامی توسط پیامبر اسلام (ص) است. او با عزم و اراده جدی برای ایجاد تحول، گام به گام با دقت و تفکر پیش می‌رفت. اقدامات او با تأمل و محاسبه دقیق انجام می‌شد و به نظر می‌رسید که همه این اقدامات بر اساس وحی الهی قرار دارند.

۱. **ایجاد انسجام اجتماعی:** پس از هجرت پیامبر (ص) به مدینه، وی با نگارش پیمان‌نامه‌هایی، تعاملات اجتماعی میان ساکنان مدینه را تنظیم کرد. این پیمان‌ها شامل مواردی مانند معاملات، اختلافات، روابط با مخالفان، یهودیان و غیرمسلمان‌ها بود. یهودیان که در مدینه زندگی می‌کردند و اقتصاد آنجا را در دست داشتند، در کنار مسلمانان زندگی می‌کردند و برتری فرهنگی داشتند.
۲. **ایجاد اخوت:** پیامبر (ص) بین مردم مدینه، اعم از ثروتمندان و فقرا، پیمان برادری برقرار کرد. او اشراف و بزرگان را کنار بردگان مسلمان قرار داد و با این تغییرات وحدت اجتماعی ایجاد کرد. ملاک ارزشمندی افراد در اسلام ایمان، مجاهدت در راه خدا و فداکاری در این راه بود.
۳. **حراست از نظام اسلامی:** پس از پی‌ریزی نظام اسلامی، حفظ آن اهمیت زیادی داشت. دشمنان نظام، به‌ویژه صاحبان قدرت که ممکن بود احساس خطر کنند، تهدیدی برای بقای آن بودند. در این راستا، پیامبر (ص) باید از نظام اسلامی دفاع می‌کرد و دشمنان آن را شناسایی می‌کرد. این دشمنان شامل پنج گروه بودند که چهار گروه خارجی و یک گروه داخلی بودند.

دشمنان اسلام

پیامبر (ص) برای حفظ نظام اسلامی، نیاز به شناسایی دشمنان داشت. این جامعه تازه تأسیس از پنج دشمن اصلی تهدید می‌شد که چهار گروه آن دشمنان بیرونی و یکی از آن‌ها دشمن درونی بود.

۱. دشمنان بیرونی

- قبایل نیمه‌وحشی اطراف مدینه: پیامبر (ص) با قبایلی که صلاحیت هدایت داشتند، پیمان بست، اما با قبایلی که قابلیت هدایت نداشتند، جنگید.
- اشراف مکه: این گروه با وجود اختلافات داخلی، علیه مسلمانان متحد شدند. در جنگ بدر مسلمانان با ایمان قوی و بدون تجهیزات کافی، موفق شدند دشمن را شکست دهند. در جنگ احد نیز مسلمانان با شکست جزئی روبه‌رو شدند، اما همچنان اسلام پیروز شد. جنگ خندق آخرین درگیری بود که پیامبر با تدبیر و حفر خندق از آن جلوگیری کرد.
- یهودیان: یهودیان مدینه، به رغم توافق با پیامبر، به توطئه‌چینی و ایجاد ناامیدی پرداخته و در جنگ‌ها با دشمنان همکاری کردند. پیامبر (ص) با تدبیر آن‌ها را از مدینه اخراج کرد.
- منافقین: دشمن داخلی نظام اسلامی که با ظاهر ایمان آورده بودند، اما در باطن دشمنی می‌کردند. پیامبر (ص) ابتدا از برخورد مستقیم با آن‌ها پرهیز کرد تا زمانی که تحرکات سازمان‌یافته آن‌ها شروع شد، مانند در قضیه مسجد ضرار، که در آن منافقین قصد ضربه زدن به نظام اسلامی داشتند. پیامبر (ص) با اقدامات قاطع، این تهدیدات را دفع کرد.

۲. دشمن درونی

دشمن درونی بزرگ‌ترین تهدید برای مسلمانان بود و شامل تمایلات نفسانی، خودخواهی‌ها، ضعف‌های اخلاقی، میل به انحراف، گمراهی و هوسرانی می‌شد که خود انسان‌ها بستر آن را فراهم می‌کردند. این نوع دشمنی در درون هر فرد مسلمان ممکن است وجود داشته باشد و کسانی که به این بیماری‌های درونی دچارند، حتی اگر به ظاهر مؤمن باشند، ممکن است ایمان واقعی خود را از دست دهند و در نهایت به صف منافقین بپیوندند. پیامبر (ص) با این دشمن درونی از طریق تعلیم، تربیت، تزکیه و هشدار، مبارزه می‌کرد. ایشان پس از بازگشت از جنگ، به مردم فرمودند که از جهاد کوچک برگشتید و حالا باید وارد جهاد بزرگ‌تر شوید، که همان مبارزه با دشمن درونی است.

استمرار نظام اسلامی در آخرین حج

تشبیه نظام اسلامی فرایندی مهم در تاریخ اسلام است که در روز غدیر خم به دست پیامبر (ص) و با نصب امیرالمؤمنین (ع) به خلافت انجام شد. این رویداد از دو بعد قابل بررسی است:

۱. **بعد شیعی:** در آخرین حج پیامبر (ص)، مسئله ولایت امیرالمؤمنین (ع) مطرح شد که بیانگر پیوند عمیق مسلمین با اهل بیت پیامبر است. این رویداد به‌ویژه برای شیعیان اهمیت دارد، اما پیام پیام آن، پیوند مسلمانان با عترت پیامبر (ص) است که فراتر از مذهب خاصی می‌رود.

۲. **بعد عمومی:** پیامبر (ص) با تأکید بر امیرالمؤمنین (ع) در سخنرانی غدیر، دو هدف را دنبال می‌کرد:

- **نمونه کامل انسان اسلامی:** معرفی علی (ع) به عنوان نمونه‌ای از انسان کامل اسلامی در زمینه‌های طهارت، علم، تقوا، و فداکاری. این شخصیت باید در طول تاریخ به عنوان پیشوای مسلمانان پذیرفته می‌شد.
- **پاکسازی رسوبات جاهلی:** با تعیین علی (ع) به عنوان جانشین خود، پیامبر (ص) به تکمیل دین اسلام پرداخت و نقشه راه را برای بعد از خود مشخص کرد تا از تحریف مفاهیم قرآن جلوگیری شود. بدین ترتیب، پیوند بین مسلمانان و اهل بیت پیامبر (ص) به عنوان مرجع اصلی آگاهی و هدایت تأسیس شد.

رحلت پیامبر اسلام

پیامبر اسلام (ص)، آن نور آسمانی و انسان والا، در روز بیست و هشتم صفر سال یازدهم هجری از میان مردم رفت و آنها را داغدار و غمگین کرد. رحلت ایشان یکی از حوادث بسیار مهم و تعیین‌کننده در تاریخ اسلام بود که مسیر تاریخ اسلام و سرنوشت امت اسلامی را به شکلی خاص تغییر داد.